

1988, 1. července – Sdělení VONS č. 779 „J. Popelka znovu ve vězení“ o opakovaném vzetí do vazby Jaroslava Popelky stíhaného pro trestný čin pobuřování.

Dne 14. 4. 1988 byl Jaroslav Popelka, nar. 4. 2. 1956, zadržen v České ulici v Brně při rozdávání strojopisných letáků. V letáku, který podepsal svým jménem, vyzývá ke skutečné přestavbě společnosti, odvolává se na M. Gorbačova, vyslovuje se pro odchod nejvyšších funkcionářů z politické scény a vybízí lidi k nenásilným manifestacím.¹ Letáky podobného obsahu, rovněž podepsané, rozdával Slávek Popelka v Brně již několikrát předtím.

Po zadržení byl obviněn z trestného činu pobuřování podle § 100 odst. 1a, 3a tr. zákona, jehož se měl dopustit tím, že „psal a rozšiřoval písemnosti, zpochybňující společenské a státní zřízení ČSSR a napadal autoritu KSC a stranické funkcionáře ve veřejně rozšiřovaných člancích“.² Za tento trestný čin zákon stanoví trestní sazbu od 1 roku do 5 let. Dne 15. 4. byla provedena domovní prohlídka jednak v jeho bytě v Brně (Brno-Chrlice, Jánošíkova 37), jednak v bydlišti jeho bratra Milana Popelky ve Strání č. 22, okr. Uherské Hradiště. Zde byly zabaveny různé písemnosti (články a úvahy J. Popelky), soukromá korespondence a psací stroj. K prohlídce dal souhlas starší prokurátor Krajské prokuratury v Brně JUDr. Pavel Indra, který na J. Popelku rovněž uvalil vazbu.³ Z vazby byl J. Popelka propuštěn 30. 5. 1988,⁴ avšak dne 17. 6. 1988 byl vzat znovu do vazby, protože, jak uvádí dr. Indra, v trestní činnosti podle § 100 odst. 1 písm. a, odst. 3 písm. a tr. zákona pokračoval – opět totiž rozdával letáky na České ulici.⁵

Slávek Popelka studoval strojní fakultu Vysokého učení technického v Brně, avšak po šesti semestrech studia zanechal. Pracoval jako dělník, později jako mistr odborného výcviku v učilišti. Pro rozšiřování svých článků byl v minulosti třikrát zadržen, v roce 1987 byl v této souvislosti trestně stíhán pro trestný čin

výtržnictví, trestní stíhání bylo však zastaveno s tím, že mu byla udělena výstraha.⁶

Slávek Popelka je vězněn za to, že veřejně projevoval své politické přesvědčení a vyzýval své spoluobčany, aby se pokusili zlepšit společenské poměry. Pro současnou politickou situaci v Československu je příznačné, že je vězněn občan, který vzal vážně slovo o přestavbě a demokratizaci společnosti a jehož postoje vycházejí z oficiálně proklamovaných názorů.⁷

Informace o Chartě 77, r. 11, 1988, č. 14, s. 13.

POZNÁMKY

¹ V Informacích o Chartě 77 byl publikován článek „Muž s letáky na brněnské ulici“ popisující rozdávání letáků Jaroslavem Popelkou a jeho zadržení příslušníky VB (údajně 11. 4. 1988, přičemž k zadržení došlo až 14. 4. 1988): „*Centrum Brna bylo v pondělí 11. 4. 1988 dopoledne svědkem neočekávané události: v pěší zóně na České ulici rozdával usměvavý mladý muž asi čtvrt hodiny letáky. Záhy se kolem něj vytvořil početný hlouček a na místo dorazili také uniformovaní příslušníci Veřejné bezpečnosti. Mladému muži se podařilo ztratit v davu, zatímco příslušníci vytrhovali letáky z rukou těm, kteří si je na místě četli. Kolem druhé hodiny odpolední byl muž na témže místě spatřen znovu. Opět se brzy vytvořil početný hlouček a celá situace začala budit značnou pozornost. Přesto muž nejméně další čtvrt hodinu v rozdávání letáků pokračoval. Kolemjdoucím podával letáky i po více kusech a nechával je za sebou rozházené po zemi. Podle několika svědků byl zadržen a odveden příslušníky VB.*

Leták, podepsaný Slávek Popelka, se zamýšlí nad KSČ a její roli ve společnosti. V letáku se uvádí doslova: „Strana se po převzetí absolutní moci postupně stávala útočištěm prospěchářů, kariéristů, prostředkem k získání vedoucích míst a výsad jinak nedostupných.“

Je pravda, že kritizovat je snadné. Snad bylo v tom, co strana vykonala, i mnoho dobrého. Ukazuje se však, že v dalším vývoji si už KSČ nemůže činit nárok na výsadní postavení. Lidé už komunistům nevěří.

Jejich úlohu by měly z větší části převzít ostatní složky Národní fronty – SSM, Svaz žen, ROH, menší strany... atd. Při volbách by měli občané naší země dostat možnost dát svoje hlasy i kandidátům z ostatních složek NF. Jaké procento hlasů by asi získala KSČ při skutečných, svobodných volbách? O tom si asi nikdo z vysokých funkcionářů nedělá žádné iluze. Jsou to však lidé, kteří se na mínění většiny národa vůbec neohlížejí. Jsou natolik přesvědčeni o své nedo-

tknutelnosti, o své absolutní moci, že věří, že ve zdraví přežijí i M. Gorbačova a přestavbu.

A skutečně tomu tak bude, pokud jim pracující nedají jasně a srozumitelně najevo svoje mínění.“ in: Informace o Chartě 77, r. 11, 1988, č. 8, s. 18–19.

Podle rozsudku Městského soudu v Brně nad J. Popelkou z 2. 9. 1988 se jednalo o dokument „KSC – hybná síla nebo překážka v pokroku?“. ABS, vyšetřovací spis k případu Jaroslava Popelky, sign. V 14761. Spolu s dalšími Popelkovými texty jsou uloženy ve vyšetřovacím spisu.

² V usnesení vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Brno mj. JUDr. Miroslava Soboly z 15. 4. 1988 bylo uvedeno, že Popelka „*v době od 10. 4. 1988 do 11. 4. 1988 rozšiřoval v Uherském Hradišti, okres Uherské Hradiště, a v Brně tiskoviny psané strojem, jejichž obsah je zaměřen proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky*“. Tamtéž.

³ Viz usnesení krajského prokurátora v Brně z 19. 4. 1988 o vzetí J. Popelky do vazby počínající dnem jako zadržení 14. 4. 1988. ABS, vyšetřovací spis k případu Jaroslava Popelky, sign. V 14761. Viz též sdělení staršího prokurátora Krajské prokuratury v Brně JUDr. Pavla Indry z 19. 4. 1988 Milanu Popelkovi o vzetí jeho bratra J. Popelky, obviněného z trestného činu pobuřování, do vazby. LP, Sb. VONS, inv. č. 254, sign. I/1, kart. 42. Příkazy vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Brno npor. JUDr. Jana Havelky z 15. 4. 1988 k provedení domovních prohlídek u Jaroslava Popelky a jeho matky Adély Popelkové a protokoly o provedení těchto domovních prohlídek z téhož dne jsou uloženy in: ABS, vyšetřovací spis k případu Jaroslava Popelky, sign. V 14761.

⁴ Stalo se tak na návrh vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Brno mj. JUDr. Miroslava Soboly z 28. 5. 1988. V usnesení krajského prokurátora v Brně o propuštění J. Popelky z vazby ze 30. 5. 1988 bylo uvedeno: „*Přezkoumáním předložených vyšetřovacích materiálů bylo zjištěno, že ve věci byli vyslechnuti již všichni svědci, kteří mohli uvést k trestné činnosti podstatné okolnosti. Pominula proto obava, že v případě propuštění obviněného na svobodu by tento působil na svědky, aby tak ovlivnil výsledky vyšetřování. Vzhledem k tomu, že při provedených domovních prohlídkách byl zajištěn psací stroj a zbylé tiskoviny závadového charakteru, pominula rovněž obava, že by obviněný v případě propuštění na svobodu pokračoval v trestné činnosti.*“ Tamtéž.

⁵ Viz usnesení krajského prokurátora v Brně (v zastoupení JUDr. Pavlem Indrou) ze 17. 6. 1988 o vzetí J. Popelky do vazby počínající dnem jeho zadržení 15. 6. 1988. Tamtéž; viz též sdělení staršího prokurátora Krajské prokuratury v Brně JUDr. Pavla Indry ze 17. 6. 1988 Milanu Popelkovi o opětovném vzetí jeho bratra J. Popelky do vazby. LP, Sb. VONS, inv. č. 254, sign. I/1, kart. 42.

K zadržení J. Popelky došlo 14. 6. 1988, když rozdával leták tohoto znění:

„Přátelé,
jste pro přestavbu, jste pro M. Gorbačova? Chcete, aby naše děti vyrůstaly
v lepším, šťastnějším světě? Věřím, že tomu tak je.

Měli by jste [sic] pro to také něco udělat.

Lidé, kteří řídí tuto zemi, to moc neumí. Stačili už mnohé pokazit, zničit,
a je opravdu nejvyšší čas zachránit to, co ještě zbývá. Naše země je na pokraji
hospodářského krachu. Pro vyspělé státy už dávno nejsme rovnocenným part-
nerem. To by se snad ještě dalo vedení KSČ, vládě odpustit. Mnohem závažnější
je však stav naší přírody (zničené lesy, znečištěná voda, otrávená půda... atd.)
Statisíce Čechoslováků jsou vlivem chemizace, vinou špatné kvality potravin
a života plněno stresů nemocní, statisíce předčasně zemřely. Poměry na pra-
covističích, vztahy mezi lidmi se neustále zhoršují, narůstá sobectví, honba za
majetkem, kariérou.

Tak, jak jsme žili doposud, už žít nechceme a nesmíme.

Už s ohledem na ty, kteří přijdou po nás.

Neodcházejte. Vezměte si podobiznu M. Gorbačova nebo některé z hesel.
Utvoříme průvod a klidně, pomalu půjdeme městem. Pokud by nám chtěli pří-
slušníci SNB bránit, přátelsky je oslovte a vyzvěte, aby šli také.

Úsměv a vlídné slovo je často víc než násilí, zloba.

Je už zřejmé, že vysocí funkcionáři v ČSSR to s přestavbou nemyslí dooprav-
dy. Jsou to lidé bez morálky, charakteru, národní hrdosti. Proдали nás už jednou
a klidně by to udělali znovu, jen aby si uchovali svoje výsady, svoje milionové
majetky.

Nechceme se mstít. Chceme jen, aby už konečně odešli. Jsou překážkou pře-
stavby, překážkou zdravého rozvoje socialismu. Nový svět se nedá vytvářet
s takovými lidmi.

Jaro 1988

Slávek Popelka“

ABS, vyšetřovací spis k případu Jaroslava Popelky, sign. V 14761; též
LP, Sb. VONS, inv. č. 254, sign. IV/1, kart. 42, dokument obsahující údaje
o případu J. Popelky a text jeho letáku rozšiřovaného 14. 6. 1988, který
s drobnými odchylkami odpovídá jeho originálu uloženého ve vyšetřova-
cím spisu.

Jaroslav Popelka uvádí, že mu s rozšiřováním letáků pomáhal v době,
kdy nebyl vězněn, Petr Cibulka. Těchto letáků měl celkem vyrobit podle
svého svědectví velké množství, až sta tisíce. SOUKUPOVÁ, Jana: *Ne-
poddajní aneb nešlo to jinak. Příběhy jihomoravských disidentů v 70. a 80.
letech 20. století*, Brno 2010, s. 152n. (kapitola „Samorost vězněný kvůli
letákům“).

Popelkovo stíhání pro trestný čin pobuřování podle § 100, odst. 1a),
3a) tr. zák. zahájil vyšetřovatel odboru vyšetřování StB Krajské správy
SNB Brno mjr. JUDr. Miroslav Sobola 15. 6. 1988. Usnesením téhož vy-
šetřovatele z 22. 6. 1988 byla obě trestní stíhání J. Popelky pro trestný čin

pobuřování spojena do jedné společné trestní věci. ABS, vyšetřovací spis k případu Jaroslava Popelky, sign. V 14761.

Podle úředního záznamu vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Brno kpt. JUDr. Františka Šustra z 15. 6. 1988 byl u zadrženého Popelky nalezen balík s pěti transparenty, na kterých byly nápisy: „NECHCEME VLÁDU DŮCHODCŮ!“; „PRYČ SPOLEČNÍKŮM BABINSKÉHO!“; „CHCEME PŘESTAVBU CHCEME OPRAVDOVÉ VOLBY CHCEME NOVOU VLÁDU NF!“; „ZA ZASTOUPENÍ MLADÝCH A ŽEN VE VLÁDĚ!“; „ZA OCHRANU PŘÍRODY ZA MÍR a ODZBROJENÍ“. Fotografie těchto transparentů se nacházejí ve vyšetřovacím spisu, viz in: tamtéž.

⁶ Popelka měl své články zaměřené na politickou situaci v Československu i ve světě rozdávat v ulicích Brna i některých dalších měst. Viz dokument obsahující životopisné údaje J. Popelky, včetně informací o jeho zálibách a literární činnosti. LP, Sb. VONS, inv. č. 254, sign. IV/2, kart. 42.

⁷ K případu viz dále sdělení VONS č. 794, 795, 799 a 817, dokumenty č. 798, 799, 803 a 821. K dalším postihům Jaroslava Popelky za rozšiřování letáků viz sdělení VONS č. 822, 853, 862, 868, 889, 980 a 1002, dokumenty č. 826, 857, 866, 872, 893, 984 a 1006. Dále viz zrušené sdělení VONS č. 833, dokument č. 837.